

Awareness of vocational school students towards environment and nature conservation

Önlisans öğrencilerinin çevre ve doğa korumaya yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi¹

Nihat Karakuş²

Serdar Selim³

Zeynep R. Ardahanlıoğlu⁴

Özgür Özer⁵

İsmail Çınar⁶

Abstract

Natural resources which human beings used for fulfilling their basic needs in the past have considerably started to be consumed especially because of the industrial evolution based on fossil fuels and technological developments. Unconscious overconsumption of natural sources has resulted in an increase in environmental problems. These increasing problems and their sensible effects on living creatures have led people to protect the environment and to raise their environmental awareness. Within this scope, in recent years, lessons dealing with environment have started to be given in every phase of the Turkish Educational System from preschool education to university. Within this scope, in recent years, lessons dealing with environment have started to be given in every phase of the Turkish Educational System from preschool education to university. In this study, it is aimed to evaluate the opinions of associate students, who actively study at Ortaca Vocational High School,

Özet

İnsanoğlunun ilk zamanlar temel gereksinimlerini karşılamak için kullandıkları doğal kaynaklar, özellikle fosil yakıtlara dayalı sanayileşmenin başlaması ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte önemli oranda tüketilmeye başlamıştır. Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesi, beraberinde çevresel sorunlarının büyümesi sonucunu doğurmuştur. Bu sorunların her geçen yıl artış göstermesi ve canlılar üzerine etkilerinin hissedilir olması, insanların yaşadıkları çevreye sahip çıkmalarına ve çevresel bilinç düzeylerini geliştirmesine neden olmuştur. Bu kapsamda da son yıllarda okul öncesinden yükseköğretime kadar eğitim-öğretim dönemlerinin her aşamasında çevreyle ilgili dersler verilmeye başlanmıştır. Bu çalışmada, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokulu'nda aktif olarak eğitim alan önlisans öğrencilerinin, çevre ve doğa korumanın gerekliliği ve çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolarla ilgili görüşlerinin sosyo-ekonomik göstergelerine göre

¹ Bu çalışma 7. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

² Öğr. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Ali Sıtkı Mefharet Koçman MYO, Peyzaj ve Süs Bitkileri Programı, nkarakus@mu.edu.tr

³ Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Fen Fakültesi, Uzay Bilimleri ve Teknolojileri Bölümü, Antalya, serdarselim@akdeniz.edu.tr

⁴ Öğr. Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Ali Sıtkı Mefharet Koçman MYO, Peyzaj ve Süs Bitkileri Programı, zeyneprb@mu.edu.tr

⁵ Yrd. Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, ozgurozer64@gmail.com

⁶ Yrd. Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Ali Sıtkı Mefharet Koçman MYO, Peyzaj ve Süs Bitkileri Programı, icinar@mu.edu.tr

dealing with the necessity of environment and nature protection and with the scenarios which might happen as a result of the environmental disruption. In this context, a survey consisting of 21 questions was conducted and the answers of 284 students were analysed by using arithmetic mean(X), percentage, frequency analysis, two independent samples "t" test and One-way Anova. As a conclusion, it is found that environmental consciousness of the participants increases along with their ages, levels of income and education and it is also found that consciousness of the female participants is higher than the male participants.

Keywords: Environmental problems; Environmental awareness; Associate students; Ortaca Vocational High School.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

1. Giriş

Birbirleriyle sürekli etkileşim halinde olan insan, çevre, kültür ve ekonomi zincirinin bir halkasında meydana gelen bir değişim diğerlerini de etkilemektedir. Nitekim bu zincirin bir halkası olan insan nüfusunun her geçen gün artması beraberinde insanların temel gereksinimlerini de artırmıştır. Bu artışta doğal kaynakların kontrolsüzce kullanılmasına neden olmuştur (Şahin ve ark., 2004:114). Özellikle saniiyedeki hızlı gelişmeler ve bu gelişmelere bağlı olarak hızla tüketilen doğal kaynaklar ekolojik dengeyi bozmakla birlikte çevresel sorunları da meydana getirmiştir (Borden, 1985:56). 1960'lı yıllardan itibaren çevresel sorunların temel nedenin insanlar, yani insanların bilinçsizce tutum ve davranışlarının olduğu anlaşılmış ve 1970'li yıllarda da çevre sorunları gündeme gelmiştir (Kılıç, 2001:133; Yücel ve ark., 2003:1; Işıldar, 2008:760).

Çevre sorunlarının 1970'li yıllarda gündeme gelmesiyle birlikte uluslar arası çözüm arayışları başlamış ve 1972'de Birleşmiş Milletler tarafından İsveç'in başkenti Stockholm'de "İnsan ve Çevre Konferansı" düzenlenerek çevre sorunlarının önemli boyutlarda bir sorun haline geldiği dile getirilmiştir (Kılıç, 2001:143; Yücel ve ark., 2003:1). 1972'den günümüze kadar da birçok ulusal ve uluslararası çalışmalar ve yasal düzenlemeler yapılmasına rağmen halen çevre sorunları tamamen önlenememiştir. Bu durumda Işıldar (2008:760), Meydan ve Doğu (2008:271), Kaya ve ark. (2009:44) ve Selim ve ark. (2011:154)'nında belirttiği gibi çevre sorunlarının çözümünün sadece teknolojinin gelişmesi ya da yasalarla değil, bireysel davranışların değişmesiyle, yani çevre bilincinin artması ve beraberinde çevresel duyarlılığın oluşmasıyla mümkün olabileceğini göstermektedir. Bu oluşumun sağlanabilmesi içinde, bireylere okul öncesinden yükseköğretimin son basamağına kadar olan eğitim sürecinde çevreyle ilgili eğitimin verilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada Ortaca MYO'da aktif olarak eğitim alan önlisans öğrencilerinin, çevre ve doğa korumanın gerekliliği ve çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolarla ilgili görüşlerinin sosyo-ekonomik göstergelerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda 21 soruluk anket çalışması yapılmış ve ankete katılan 284 öğrencinin sorulara verdiği cevaplar, aritmetik ortalama (X), yüzde, frekans, bağımsız iki örnek t testi ve tek yönlü varyans analizi (One-way Anova) kullanılarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak katılımcıların yaş, gelir düzeyi ve eğitim düzeyi arttıkça çevresel duyarlılıklarının da arttığı ve kız öğrencilerin çevresel duyarlılıklarının da erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çevre sorunları; Çevre bilinci; Önlisans öğrencileri; Ortaca MYO.

2. Materyal Yöntem

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokuluna kayıtlı ve 2010–2011 Güz ve Bahar yarıyıllarında aktif olarak devam eden Peyzaj ve Süs Bitkileri, Süs Bitkileri Yetiştiriciliği, Bahçe Tarımı ve Su Ürünleri, Turizm ve Seyahat Hizmetleri (ÖÖ ve İÖ) ve Turizm ve Otel İşletmeciliği (ÖÖ ve İÖ) olmak üzere altı program bulunmaktadır.

Araştırmanın ana materyallerini; araştırma alanı içinde eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren önlisans öğrencileri (bireyler), bireylerin çevre ve doğa korumanın gerekliliği ve çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolarla ilgili görüşlerinin saptanmasında kullanılan anketler ve konuyla ilgili çalışmalar oluşturmaktadır. Çalışmada, anketlerin değerlendirmesinde de Microsoft Excel ve SPSS programlarından yararlanılmıştır.

Örnekleme, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokulu öğrencileri içerisinde bireylerin rastlantısal seçimi ile oluşturulmuştur. Örnekleme büyüklüğünün saptanmasında Sekeran (2000)'in % 5 hata payına göre 800 kişilik nüfus için öngördüğü en az 260 denek sayısı baz alınmıştır. Ortaca Meslek Yüksekokulu Öğrenci İşleri'nden alınan verilere göre 2010–2011 güz ve bahar eğitim-öğretim yarıyıllarındaki öğrenci sayısı 800'dür ve örneklemede bu sayı toplam 284 denekle temsil edilmiştir.

Yücel ve ark. (2003)'nın Ç.Ü. personel ve öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının belirlenmesinde kullanmış oldukları anket sorularından yararlanarak Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin çevre ve doğa korumanın gerekliliği ve çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolarla ilgili görüşlerini saptamaya yönelik anket hazırlanmıştır. Anket, 21 adet sorudan ve üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bireylerin çevre ve doğa korumanın gerekliliği konusundaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla 6 adet, ikinci bölümde ise bireylerin çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolarla ilgili görüşlerinin belirlenmesi amacıyla 10 adet, üçüncü bölümde de bireylerin sosyo-ekonomik durumlarını belirlemek amacıyla 5 adet soru oluşturulmuştur. Böylece ilk iki gruba ait sorular likert tipinde formda hazırlanmış ve 5 tane cevaplama seçeneği oluşturulmuştur. Bunlar; çok az (1), az (2), Orta (3), fazla (4) ve çok fazla katılıyorum (5) seçenekleridir. Ayrıca anketin güvenilirlik katsayısı Cronbach alfa formülünden yararlanılarak 0.89 olarak bulunmuştur.

Analizde, aritmetik ortalama (X), yüzde, frekans, bağımsız iki örnek t testi ve tek yönlü varyans analizi (One-way Anova) kullanılırken, gruplar arası anlamlılık testlerinde 0.05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

3. Bulgular

Çalışmada bulgular, Aralık 2010- Ocak 2011 döneminde yapılan anketler aracılığı ile bireylerin çevre ve doğa korumanın gerekliliği, çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolarla ilgili görüşleri ve sosyo-ekonomik durumlarının sorgulaması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirmesi yoluyla saptanmıştır.

Tablo 1 incelendiğinde örneklemin %54,9'unu erkek, %45,1'ini kız öğrenciler; %38,7'sini 20 yaş ve altındaki, %61,3'ünü de 20 yaşın üzerindeki öğrenciler; %31'ini 250 TL altında, %43,6'sını 251–500 TL arasında, %13,4'ünü 500–750 TL arasında, %12'sini 750 TL üzerinde aylık gelir düzeyine sahip öğrenciler; %18,3'ünü Peyzaj ve Süs Bitkileri, %8,5'ini Bahçe Tarımı, %7,7'sini Süs Bitkileri Yetiştiriciliği, %16,9'unu Su Ürünleri, %28,2'sini Turizm ve Seyahat Hizmetleri, %20,4'ünü Turizm ve Otel İşletmeciliği programındaki öğrenciler; %27,5'ini ilköğretim, %36,6'sını ortaöğretim, %15,5'ini yükseköğretim eğitimi esnasında çevre ve doğa koruma konusunda ders alan öğrenciler ve %20,4'ünü de eğitim döneminin hiçbir aşamasında ders almayan öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 1. Bireylerin demografik verilerinin dağılımı

		N	%
Cinsiyet	Erkek	156	54.9
	Kız	128	45.1
	Toplam	284	100.0
Yaş	<=20	110	38.7
	>20	174	61.3
	Toplam	284	100.0
Aylık Geliri	<250	88	31.0
	251-500	124	43.6
	501-750	38	13.4
	>750	34	12.0
	Toplam	284	100.0
Öğrenim Gördüğü Program	Peyzaj ve Süs Bitkileri	52	18.3
	Bahçe Tarımı	24	8.5
	Süs Bitkileri Yetiştiriciliği	22	7.7
	Su Ürünleri	48	16.9
	Turizm ve Seyahat Hizmetleri	80	28.2
	Turizm ve Otel İşletmeciliği	58	20.4
	Toplam	284	100.0
Çevre ve Doğa Koruma Konusunda Ders Aldığı Eğitim Düzeyi	İlköğretim	78	27.5
	Ortaöğretim	104	36.6
	Yükseköğretim	44	15.5
	Ders Almadım	58	20.4
	Toplam	284	100.0

Tablo 2 incelendiğinde cinsiyetin çevre ve doğa korumanın gerekliliği konusundaki görüşleri açısından sadece 6. soruda anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Bu farkın ortalama puanları incelendiğinde kız öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda kuşaklar arası eşitliğe erkek öğrencilerden daha fazla önem verdiği ve gelecek kuşaklara bozulmamış bir çevre bırakılması konusunda duyarlı oldukları görülmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin çevre ve doğa korumanın gerekliliği ve çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolarla ilgili görüşlere verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre analizi

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p*	t	%95 Güven Aralığı	
								Alt Sınır	Üst Sınır
6. Sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda kuşaklar arası eşitlik olmalıdır. Gelecek kuşaklara bozulmamış bir çevre bırakılmalıdır.	Erkek	156	3.8269	1.37800	7.019	0.009	-1.166	-0.4863	0.12452
	Kız	128	4.0078	1.20037					
7. İklim değişikliği ve küresel ısınma artacak.	Erkek	156	3.9487	1.21174	4.09	0.044	0.997	-0.14808	0.45176
	Kız	128	3.7969	1.35367					
10. Kaliteli içme suyu azalacak ve çok pahalı olacak	Erkek	156	3.9359	1.29853	8.204	0.004	-1.339	-0.46706	0.08886
	Kız	128	4.1250	1.02719					
11. Kaynaklar ve su rezervleri için savaş boyutunda anlaşmazlıklar çıkacak	Erkek	156	3.7821	1.31146	7.252	0.008	-1.175	-0.45767	0.11552
	Kız	128	3.9531	1.10017					
12. Nükleer enerjiden vazgeçilecek.	Erkek	156	2.5385	1.36965	10.88	0.001	-3.008	-0.76356	-0.15952
	Kız	128	3.0000	1.17721					
14. Ekolojik tarım önem kazanacak	Erkek	156	3.3205	1.18587	5.054	0.025	0.991	-0.13129	0.39732
	Kız	128	3.1875	1.04806					
16. Çölleşme hızlanacak.	Erkek	156	3.6410	1.41853	7.152	0.008	-2.666	-0.73262	-0.11033
	Kız	128	4.0625	1.20203					

*p<0.05

Cinsiyetin çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolar konusundaki görüşleri açısından incelenmesi sonucunda 7, 10, 11, 12, 14 ve 16. sorularda anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Bu farkın ortalama puanları incelendiğinde erkek öğrencilerin ekolojik tarımın önem kazanacağı, iklim değişikliği ve küresel ısınmanın artacağı görüşlerine katılım düzeyinin kız öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Kaliteli içme suyunun azalacağı ve çok pahalı

olacağı, kaynaklar ve su rezervleri için savaş boyutunda anlaşmazlıklar çıkacağı, nükleer enerjiden vazgeçileceği ve çölleşmenin hızlanacağı görüşlerine de kız öğrencilerin katılım düzeyinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde yaş farkının çevre ve doğa korumanın gerekliliği konusundaki görüşleri açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Yaş farkının çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolar konusundaki görüşleri açısından incelenmesi sonucunda 8 ve 11. sorularda anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Bu farkın ortalama puanları incelendiğinde 20 yaşın üzerindeki öğrencilerin yoksulluk ve açlığın artacağı ile kaynaklar ve su rezervleri için savaş boyutunda anlaşmazlıklar çıkacağı görüşlerine katılım düzeyi 20 ve altındaki yaşlarda olan öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin çevre ve doğa korumanın gerekliliği ve çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolarla ilgili görüşlere verdikleri cevapların yaşa göre analizi

	Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p*	t	%95 Güven Aralığı	
								Alt Sınır	Üst Sınır
8. Yoksulluk ve açlık artacak.	<=20	110	3.6000	1.15893	4.014	0.046	-0.883	-0.43793	0.16667
	>20	174	3.7356	1.32088					
11. Kaynaklar ve su rezervleri için savaş boyutunda anlaşmazlıklar çıkacak	<=20	110	3.7818	1.32292	4.456	0.036	-0.848	-0.4193	0.16684
	>20	174	3.9080	1.15436					

*p<0.05

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin aylık gelir düzeyi farklılıklarının çevre ve doğa korumanın gerekliliği konusundaki görüşleri açısından sadece 6. soruda anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Bu farkın ortalama puanları incelendiğinde 501-750 TL arasında aylık gelir düzeyine sahip öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda kuşaklar arası eşitliğe diğerlerinden daha fazla önem verdiği ve gelecek kuşaklara bozulmamış bir çevre bırakılması konusunda duyarlı oldukları görülmektedir. Diğerlerinin de katılım düzeyi 750 TL üzeri aylık gelir düzeyine sahip öğrenciler, 251-500 TL arası aylık gelir düzeyine sahip öğrenciler ve 250 TL'den az aylık gelir düzeyine sahip öğrenciler şeklinde sıralanmaktadır. Özellikle Tablo 5 incelendiğinde, 250 TL'den az aylık gelir düzeyine sahip öğrenciler ile 501-750 TL arasında aylık gelir düzeyine sahip öğrencilerin görüşlerinde anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin çevre ve doğa korumanın gerekliliği ve çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolarla ilgili görüşlere verdikleri cevapların aylık gelir durumuna göre analizi

	Aylık Gelir	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p*
	251-500	124	3.9113	1.31293		
	501-750	38	4.3947	1.05368		
	>750	34	4.1765	1.08629		
11. Kaynaklar ve su rezervleri için savaş boyutunda anlaşmazlıklar çıkacak	<250	88	3.4773	1.33026	5.645	0.000
	251-500	124	3.9032	1.16465		
	501-750	38	4.2632	1.13147		
	>750	34	4.2353	.95533		

*p<0.05

Aylık gelir düzeyi farklılıklarının çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolar konusundaki görüşleri açısından incelenmesi sonucunda 11. sorularda anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Bu farkın ortalama puanları incelendiğinde 501-750 TL arasında aylık gelir düzeyine sahip öğrencilerin kaynaklar ve su rezervleri için savaş boyutunda anlaşmazlıklar çıkacağı görüşüne katılım düzeyinin diğerlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğerlerinin de katılım düzeyi 750 TL üzeri aylık gelir düzeyine sahip öğrenciler, 251-500 TL arası aylık gelir düzeyine sahip öğrenciler ve 250 TL'den az aylık gelir düzeyine sahip öğrenciler şeklinde sıralanmaktadır. Özellikle

Tablo 5'te 250 TL'den az aylık gelir düzeyine sahip öğrenciler ile 500 TL'den fazla aylık gelir düzeyine sahip öğrencilerin görüşlerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Aylık gelir durumu değişkenine göre Turkey Testi sonuçları

	(I) Aylık Gelir	(J) Aylık Gelir	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	p*	%95 Güven Aralığı	
						Alt Sınır	Üst Sınır
6. Sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda kuşaklar arası eşitlik olmalıdır. Gelecek kuşaklara bozulmamış bir çevre bırakılmalıdır.		251-500	-.32038	.17852	.278	-.7818	.1410
	<250	501-750	-.80383	.24862	.007	-1.4464	-.1613
		>750	-.58556	.25863	.109	-1.2540	.0829
11. Kaynaklar ve su rezervleri için savaş boyutunda anlaşmazlıklar çıkacak		251-500	-.42595	.16624	.053	-.8556	.0037
	<250	501-750	-.78589	.23151	.004	-1.3842	-.1875
		>750	-.75802	.24083	.010	-1.3805	-.1356

Tablo 6'ya göre öğrencilerin öğrenim gördükleri program farklılığının çevre ve doğa korumanın gerekliliği konusundaki görüşleri açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri program farklılığının çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolar konusundaki görüşleri açısından incelenmesi sonucunda 10, 11, 13, 15 ve 16. sorularda anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Bu farkın ortalama puanları incelendiğinde kaliteli içme suyunun azalacağı ve çok pahalı olacağı görüşüne Su Ürünleri programının katılım düzeyinin diğerlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğerlerinin de katılım düzeyi Peyzaj ve Süs Bitkileri, Bahçe Tarımı, Turizm ve Seyahat Hizmetleri, Turizm ve Otel İşletmeciliği ve Süs Bitkileri Yetiştiriciliği programı şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 6. Öğrencilerin çevre ve doğa korumanın gerekliliği ve çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolarla ilgili görüşlere verdikleri cevapların öğrenim gördükleri programa göre analizi

	Öğrenim Gördüğü Program	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p*
10. Kaliteli içme suyu azalacak ve çok pahalı olacak	Pey. ve Süs Bit.	52	4.2308	.94174		
	Bahçe Tarımı	24	4.0833	1.28255		
	Süs Bit. Yet.	22	3.5455	1.01076		
	Su Ürünleri	48	4.3750	.81541		
	Tur. ve Sey. Hiz.	80	4.0000	1.36873		
	Tur. ve Otel İşl.	58	3.7241	1.29497	2.714	0.021
11. Kaynaklar ve su rezervleri için savaş boyutunda anlaşmazlıklar çıkacak	Pey. ve Süs Bit.	52	4.0385	1.13693		
	Bahçe Tarımı	24	3.4167	1.58572		
	Süs Bit. Yet.	22	3.3636	.65795		
	Su Ürünleri	48	4.2500	.88726		
	Tur. ve Sey. Hiz.	80	4.0500	1.14627		
	Tur. ve Otel İşl.	58	3.4828	1.44175	4.287	0.001
13. Klonlanmış insanlar olacak.	Pey. ve Süs Bit.	52	2.8077	1.28397		
	Bahçe Tarımı	24	2.2500	1.45213		
	Süs Bit. Yet.	22	2.6364	1.39882		
	Su Ürünleri	48	2.8750	1.21384		
	Tur. ve Sey. Hiz.	80	2.4000	1.24880		
	Tur. ve Otel İşl.	58	3.0690	1.29591	2.662	0.023
15. Buzulların erimesi sonucu kıyı yerleşimleri su altında kalacak.	Pey. ve Süs Bit.	52	4.1538	1.14420		
	Bahçe Tarımı	24	3.5000	1.35133		
	Süs Bit. Yet.	22	3.0909	.81118		
	Su Ürünleri	48	3.8750	1.10367		
	Tur. ve Sey. Hiz.	80	3.7750	1.26266		
	Tur. ve Otel İşl.	58	3.9655	1.28371	2.988	0.012
16. Çölleşme hızlanacak.	Pey. ve Süs Bit.	52	3.9615	1.35707		
	Bahçe Tarımı	24	3.5833	1.28255		
	Süs Bit. Yet.	22	2.6364	1.17698		
	Su Ürünleri	48	4.0000	1.20283		
	Tur. ve Sey. Hiz.	80	4.0000	1.27289		
	Tur. ve Otel İşl.	58	3.8966	1.41036	4.453	0.001

*p<0.05

Kaynaklar ve su rezervleri için savaş boyutunda anlaşmazlıklar çıkacağı görüşüne ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde yine Su Ürünleri programının katılım düzeyinin diğerlerinden daha

yüksek olduğu görülmektedir. Diğerlerinin de katılım düzeyi Turizm ve Seyahat Hizmetleri, Peyzaj ve Süs Bitkileri, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Bahçe Tarımı ve Süs Bitkileri Yetiştiriciliği programı şeklinde sıralanmaktadır.

Klonlanmış insanların olacağı görüşüne ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde Turizm ve Otel İşletmeciliği programının katılım düzeyinin diğerlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğerlerinin de katılım düzeyi Su Ürünleri, Peyzaj ve Süs Bitkileri, Süs Bitkileri Yetiştiriciliği, Turizm ve Seyahat Hizmetleri ve Bahçe Tarımı programı şeklinde sıralanmaktadır.

Buzulların erimesi sonucu kıyı yerleşimlerinin su altında kalacağı görüşüne ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde Peyzaj ve Süs Bitkileri programının katılım düzeyinin diğerlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğerlerinin de katılım düzeyi Turizm ve Otel İşletmeciliği, Su Ürünleri, Turizm ve Seyahat Hizmetleri, Bahçe Tarımı ve Süs Bitkileri Yetiştiriciliği programı şeklinde sıralanmaktadır.

Çölleşmenin hızlanacağı görüşüne ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde Turizm ve Seyahat Hizmetleri ile Su Ürünleri programlarının katılım düzeyinin diğerlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğerlerinin de katılım düzeyi Peyzaj ve Süs Bitkileri, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Bahçe Tarımı ve Süs Bitkileri Yetiştiriciliği programı şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 7'de öğrencilerin eğitim sürecinin herhangi bir döneminde çevre ve doğa koruma konusunda ders alıp almamalarının çevre ve doğa korumanın gerekliliği konusundaki görüşleri açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin eğitim sürecinin herhangi bir döneminde çevre ve doğa koruma konusunda ders alıp almamalarının çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolar konusundaki görüşleri açısından incelenmesi sonucunda sadece 12. soruda anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Bu farkın ortalama puanları incelendiğinde nükleer enerjiden vazgeçileceği görüşüne yüksek öğretimde çevre ve doğa korumaya konusunda ders alan öğrencilerin katılım düzeyinin diğerlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğerlerinin de katılım düzeyi eğitim döneminin herhangi bir aşamasında ders almayanlar, ilköğretim ve ortaöğretim eğitimi sürecinde çevre ve doğa korumaya konusunda ders alan öğrenciler şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 7. Öğrencilerin çevre ve doğa korumanın gerekliliği ve çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolarla ilgili görüşlere verdikleri cevapların çevre ve doğa koruma konusunda ders aldığı döneme göre analizi

	Ders Dönem	Aldığı N	Ortalama a	Standart Sapma	F	p*
12. Nükleer enerjiden vazgeçilecek.	İlköğretim	78	2.6667	1.35481		
	Ortaöğretim	104	2.5000	1.17416		
	Yükseköğretim	44	3.3182	1.27175		
	Ders Almadım	58	2.8621	1.36944	4.460	0.004

*p<0.05

4. Sonuç ve Tartışma

Ortaca MYO'da aktif olarak eğitim alan önlisans öğrencilerinin, çevre ve doğa korumanın gerekliliği ve çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolarla ilgili görüşlerinin sosyo-ekonomik göstergelerine göre değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada araştırma bulguları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, kız öğrencilerin çevresel duyarlılıkları erkek öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Geçmişte ve günümüzde yapılan birçok çalışma da araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir. Öğrencilere yönelik yapılan bazı çalışmalarda kız öğrencilerin çevresel tutumlarının erkek öğrencilerden daha olumlu olduğu (Şama, 2003:104; Özmen ve ark., 2005:340; Deniz ve Genç, 2007: 25; Gökçe ve ark., 2007:463; Kayhaoğlu ve ark., 2008:51; Ek ve ark.,

2009:132; Kayalı, 2010:265; Şenyurt ve ark., 2011:12; Değirmenci, 2012:52; Kahyaoğlu ve Özgen, 2012:182; Karahan Okuroğlu, 2012:36; Varlı, 2014:77; Önder, 2015:121), bazı çalışmalarda da kız öğrencilerin çevreye karşı daha duyarlı oldukları (Çabuk ve Karacaoğlu, 2003:196; Kaya ve ark., 2009:49; Sargın ve ark., 2016:8), bazılarında ise kız öğrencilerin çevresel tutum ve davranışlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Sadık ve Çakan, 2010:360; Yılmaz ve ark., 2011:275; Yıldız ve Kılıç, 2016:1317). Ayrıca kız öğrencilerin ekoloji ve çevre bilgileri ile çevreye yönelik tutumlarının yüksek olduğu (Eroğlu Doğan, 2013:422), çevre okuryazarlığının duyuşsal eğilimler bileşenindeki puanlarının yüksek olduğu (Koç ve Karatekin, 2013:166), çevreye yönelik duyuşsal eğilimlerinin daha olumlu olduğu (Aksoy ve Karatekin, 2011:33), çevre konusunda daha fazla bilgilerinin olduğu ve dikkat ettikleri (Özdemir ve ark., 2004:120), çevre konusunda bilgi ve tutumlarının yüksek olduğu (Atasoy ve Ertürk, 2008:118), katı atık ve geri dönüşüme yönelik tutumlarının yüksek olduğu belirtilmiştir (Kışoğlu ve Yıldırım, 2015:1529). Bir başka çalışmada da, erkek öğrencilerin çevresel duyarsızlıkta kız öğrencilerden daha yüksek ortalamaya sahip olduğu ve doğayı korumaya söz verme konusunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha isteksiz ve ilgisiz oldukları belirtilmiştir (Yılmaz ve Arslan, 2011:7).

Kız öğrencilerin çevreye yönelik bilgi, tutum, davranış ve duyarlılıklarının yüksek çıkmasının nedenini Atasoy ve Ertürk (2008:118) ve Sadık ve Çakan (2010:360) toplumda kadın rolüne yüklenen ideal imajdan kaynaklanıyor olabileceği; Eroğlu Doğan (2013:422) ve Ahi ve Özsoy (2015:46) kızlara yüklenen toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanıyor olabileceği, Kışoğlu ve Yıldırım (2015:1529) toplumun erkek ve kadınlara yüklemiş olduğu sorumluluklardan kaynaklanıyor olabileceği, Varlı (2014:77) da toplumsal kültürün etkisinden ve kadınların çevreye yönelik daha fazla endişe duyarak bir takım sorunları çözmeye daha özverili davranmasından kaynaklanabileceği şeklinde açıklamıştır. Ayrıca bu durum, Şama (2003)'nında belirttiği gibi kız öğrencilerin ilerleyen zamanda birer anne adayı olmaları düşünüldüğünde ve bir çocuğun büyüene kadar ki süreçte anne ile daha fazla vakit geçirdiği ve birçok temel eğitimini anneden aldığı dikkate alındığında, gelecek nesillerin çevre konusunda daha duyarlı olmasına katkı sağlayabilir.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin yaş farkının çevre ve doğa korumanın gerekliliği konusundaki görüşleri açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Yaş farkının çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolar konusundaki görüşleri açısından incelenmesi sonucunda ise öğrencilerin yaşının artmasıyla birlikte çevresel duyarlılıklarının da arttığı tespit edilmiştir. Geçmişte yapılan bazı çalışmalar da araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir. Özmen ve ark. (2005:340) yapmış oldukları çalışmada 20 yaş ve üzeri öğrencilerin çevresel tutum ölçeği puan ortalamasının 20 yaş altı öğrencilerden daha yüksek olduğunu, Ek ve ark. (2009:129) 21 yaş ve üzeri öğrencilerin çevresel tutum ölçeği puan ortalamasının 21 yaş altı öğrencilerden daha yüksek olduğunu, Silkü (2011:788) 24 yaşından büyük öğrencilerin çevresel tutumlarının diğer yaş gruplarından daha iyi olduğunu, Uğulu ve Erkol (2013:83) öğrencilerin yaşı arttıkça çevreye yönelik tutum puanlarının da arttığını, Aksoy (2014:120) bireylerin yaşı arttıkça çevreye yönelik olumlu tutumlarının da geliştiğini, Yurtseven ve ark. (2010:198) da bireylerin yaşının artması ve beraberinde olgunlaşmanın da etkisiyle, çevreye karşı daha duyarlı olabildiklerini belirtmiştir.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin gelir düzeyi arttıkça çevre ve doğa korumaya yönelik duyarlılıkları da artmaktadır. Yücel ve ark. (2006:225) tarafından yapılan çalışmada da bireylerin gelir düzeyi arttıkça çevresel bilinç ve tutum değerlerinin ortalamasında artış göstermiştir.

Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin eğitim sürecinin herhangi bir döneminde çevre ve doğa koruma konusunda ders alıp almamalarının çevre ve doğa korumanın gerekliliği konusundaki görüşleri açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin eğitim sürecinin herhangi bir döneminde çevre ve doğa koruma konusunda ders alıp almamalarının çevrenin

bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolar konusundaki görüşleri açısından incelenmesi sonucunda ise öğrencilerin eğitim düzeyi yükseldikçe, çevresel duyarlılıkları da yükselmiştir. Yücel ve ark. (2006:224) tarafından yapılan çalışmada da bireylerin yükseköğretim düzeyinde çevre ve doğa koruma konusunda ders alanların diğer eğitim düzeylerine göre çevreye yönelik tutumları benzerlik göstererek yüksek çıkmıştır. Ayrıca geçmişte çevre ile ilgili ders alıp almama durumuna yönelik yapılan bazı çalışmalarda ise çevre ile ilgili ders alan öğrencilerin çevreye yönelik tutum, davranış ve duyarlılık puanlarının çevre ile ilgili ders almayan öğrencilerden daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Deniş ve Genç, 2007:25; Ek ve ark., 2009:131; Kayalı, 2010:264; Aksoy ve Karatekin, 2011:33; Koç ve Karatekin, 2013:166; Değirmenci, 2012:52). Bireylerin çevreye yönelik tutum ve davranışlarının olumlu yönde geliştirilmesi için ilköğretimden yükseköğretime kadarki her eğitim basamağında öğrencilere çevreye yönelik dersler verilmelidir. Yurtseven ve ark. (2010:197)'da çevresel bilincin oluşturulması amacıyla eğitim sistemi içerisindeki her eğitim kademesinde, hatta yükseköğretim sırasında da, mutlaka çevre derslerinin zorunlu hale getirilmesini önermiştir. Böylece toplumda kendiliğinden oluşmayan çevresel bilincin oluşturulmasının sağlanabileceğini öngörmektedir.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin öğrenim gördükleri program farklılığının çevre ve doğa korumanın gerekliliği konusundaki görüşleri açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri program farklılığının çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek senaryolar konusundaki görüşleri açısından incelenmesi sonucunda ise bazı görüşlerde anlamlı farklılıkların olduğu bulunmuştur. Bu farklılıkların olduğu görüşlerde, en yüksek çevresel duyarlılığın Su Ürünleri programında eğitim gören öğrencilerde olduğu tespit edilmiştir. Geçmişte yapılan bazı çalışmalarda da, öğrencilerin öğrenim gördükleri programa göre çevre çevreye yönelik tutum, davranış ve duyarlılık puanları arasında farklılıklar olduğu sonucu bulunmuştur (Çabuk ve Karacaoğlu, 2003:192; Özmen ve ark., 2005; 340; Kayalı, 2010:261; Aksoy ve Karatekin, 2011:32; Kahyaoğlu ve Özgen, 2012:182; Kışoğlu ve Yıldırım, 2015:1530; Çelik vd., 2016:96;)

Sonuç olarak, günümüzde yaşanan ve etkilerini fazlaca hissettiğimiz çevresel sorunların önlenmesi, yaşadığımız çevrenin ve doğanın korunup sürdürülebilirliğinin sağlanması için gerekli olan faktörlerin en önemlilerinden birisi çevreye sahip çıkabilen, yani çevresel bilinç ve duyarlılığa sahip bireyler yetiştirmektir. Bu da, ancak eğitimle olabilecektir. Bu bağlamda çevre eğitimi, bireyin doğduğu günden itibaren ailesi ve yakın çevresi ile başlamalı, eğitim-öğretim hayatı boyunca geliştirilmeli ve çevre sorunlarına duyarlı, çevresel bilinci yüksek, doğal ve kültürel kaynakların değerini ve önemini bilen bireylerin bu çevresel duyarlılığı sürdürülebilir kılınmalarına katkı sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Ahi, B. ve Özsoy, S. (2015). İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Çevreye Yönelik Tutumları: Cinsiyet ve Mesleki Kıdem Faktörü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1):31-56.
- Aksoy, B. (2014). Endüstri Bölgesinde Yaşayan Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimleri (Dilovası Örneği). *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 6(1):111-122.
- Aksoy, B. ve Karatekin, K. (2011). Farklı Programlardaki Lisans Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimleri. *TSA*, 15(3):23-36.
- Atasoy, E. ve Ertürk, H. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin Çevresel Tutum ve Çevre Bilgisi Üzerine Bir Alan Araştırması. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1):105-122.
- Borden, R., J. (1985). Personality and ecological concerns. *Ecological beliefs and behaviour*. Greenwood, Westport.
- Çabuk, B. ve Karacaoğlu, C. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2): 189-198.

- Karakuş, N., Selim, S., Ardahanlıoğlu, Z. R., Özer, Ö. & Çınar, İ. (2016). Önlisans öğrencilerinin çevre ve doğa korumaya yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *International Journal of Human Sciences*, 13(3), 4058-4071. doi:[10.14687/ijhs.v13i3.3748](https://doi.org/10.14687/ijhs.v13i3.3748)
- Çelik, S., Başaran, T., Gökalp, M.R., Yeşildal, M. ve Han O. (2016). Hemşirelik ve Tıp Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları. *HSP*, 3(2):91-98.
- Değirmenci, M. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Karşı Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, (Kayseri İli Örneği). *Journal of European Education*, 2(2):47-53.
- Deniş, H. ve Genç, H. (2007). Çevre Bilimi Dersi Alan ve Almayan Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Çevreye İlişkin Tutumları ve Çevre Bilimi Dersindeki Başarılarının Karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(13):20-26.
- Ek, H.N., Kılıç, N., Ögdüm, P., Düzgün, G. ve Şeker, S. (2009). Adnan Menderes Üniversitesinin Farklı Akademik Alanlarında Öğrenim Gören İlk ve Son Sınıf Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları ve Duyarlılıkları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1):125-136.
- Eroğlu Doğan, E. (2013). Biyolog ve Öğretmen Adaylarının Çevreye Yönelik Tutumları ve Bilgi Düzeyleri. *İlköğretim Online E-dergi*, 12(2):413-424.
- Gökçe, N., Kaya, E., Aktay, S. ve Özden, M. (2007). İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları. *İlköğretim Online E-Dergi*, 6(3):452-468.
- Işıldar, G., Y. (2008). Meslek Yüksekokulları Boyutunda “Çevre Eğitimi”nin Çevreci Yaklaşımlar ve Davranışlar Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4):759-778.
- Kahyaoglu, M. ve Özgen, N. (2012). Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(2):171-185.
- Kahyaoglu, M., Daban, Ş. Ve Yangın, S. (2008). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Çevreye Yönelik Tutumları. *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11:42-52.
- Karahan Okuroğlu, G. (2012). Hemşirelik Eğitiminin Öğrencilerin Çevreye Yönelik Tutumlarına Etkisi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 3:27-38.
- Kaya, E., Akıllı, M. ve Sezek, F. (2009). Lise Öğrencilerinin Çevreye Karşı Tutumlarının Cinsiyet Açısından İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(18):43-54.
- Kayalı, H. (2010). Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 21:258-268.
- Kılıç, S. (2001). Uluslararası Çevre Hukukunun Gelişimi Üzerine Bir İnceleme. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(2):131-149.
- Kışoğlu, M. ve Yıldırım, T. (2015). İlkokul ve ortaokullarda çevre eğitimi verecek olan öğretmen adaylarının katı atıklar ve geri dönüşüme yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 12(1):1518-1536.
- Koç, H. ve Karatekin, K. (2013). Coğrafya Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 28:139-174.
- Meydan, A. ve Doğu, S. (2008). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Çevre Sorunları Hakkındaki Görüşlerinin Bazı Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26:267-277.
- Önder, R. (2015). İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Tutumlarının İncelenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1):115-124.
- Özdemir, O., Yıldız, A., Ocaktan, E. ve Sarışen, Ö. (2004). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Çevre Sorunları Konusundaki Farkındalık ve Duyarlılıkları. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 57(3):117-127.
- Özmen, D., Çetinkaya, A.Ç. ve Nehir, S. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları. *TSK Koryucu Hekimlik Bülteni*, 4(6):330-344.
- Sadık, F. ve Çakan, H. (2010). Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Çevre Bilgisi ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum Düzeyleri. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1):351-365.
- Sargın, S.A., Baltacı, F., Katipoğlu, M., Erdik, C., Arbatlı, M.S., Karaardıç, H., Yumuşak, A. ve Büyükcengiz, M. (2016). Öğretmen Adaylarının Çevreye Karşı Bilgi, Davranış ve Tutum Düzeylerinin Araştırılması. *Education Sciences (NWSAES)*, 1C0650, 11(1): 1-22.

Karakuş, N., Selim, S., Ardahanlıoğlu, Z. R., Özer, Ö. & Çınar, İ. (2016). Önlisans öğrencilerinin çevre ve doğa korumaya yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *International Journal of Human Sciences*, 13(3), 4058-4071. doi:[10.14687/ijhs.v13i3.3748](https://doi.org/10.14687/ijhs.v13i3.3748)

- Sekeran, U. (2000). *Research Methods For Business*. New York: John Wiley&Sons.
- Selim, S., Karakuş, N., Elkan, S. ve Selim, C. (2011). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına İlişkin Görüş ve Tutumlarının Değerlendirilmesi: Ortaca Meslek Yüksekokulu Örneği, *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 12:148-154.
- Silkü, H.A. (2011). Halkla İlişkiler Öğrencilerinin Çevresorunlarına Yönelik Tutumları. 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (38.ICANAS) Bildiriler Kitabı, Çevre, Kentleşme Sorunları ve Çözümleri, Cilt: I, 781-794.
- Şahin, N., F., Cerrah, L., Saka, A. ve Şahin, B. (2004). Yüksek Öğretimde Öğrenci Merkezli Çevre Eğitimi Dersine Yönelik Bir Uygulama. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3):113-128.
- Şama, E. (2003). Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları, *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2):99-110.
- Şenyurt, A., Temel, A.B. ve Özkahraman Ş. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Konulara Duyarlılıklarının İncelenmesi. *S.D.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(1):8-15.
- Uğulu, İ. ve Erkol, S. (2013). Biyoloji Öğretmen Adaylarının Çevreye Yönelik Tutumları ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy NWSA-Education Sciences*, 1C0573, 8(1):79-89.
- Varlı, D. (2014). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. T.C. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldız, S. B. ve Kılıç, S. N. (2016). Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin çevre dostu ürünlere ilişkin tutum ve davranışları. *International Journal of Human Sciences*, 13(1): 1304-1323.
- Yılmaz, V. ve Arslan, T. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Koruma Vaatleri ve Çevre Dostu Tüketim Davranışlarının İncelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3):1-10.
- Yılmaz, V., Yıldız, Z. ve Arslan, T. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Duyarlılıkları İle Çevresel Davranışlarının Yapısal Eşitlik Modeliyle Araştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30:271-278.
- Yurtseven, E., Vehid, S., Köksal, S. ve Erdoğan, M.S. (2010). İstanbul Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Çevresel Riskler Konusundaki Duyarlılıkları. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 24(3):193-199.
- Yücel, M., Altunkasa, F., Güçray, S., Uslu, C. ve Say, N., P. (2006). Adana'da Çevre Duyarlılığı Düzeyinin ve Geliştirme Olanaklarının Araştırılması. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(2):217-228.
- Yücel, M., Uslu, C. ve Say, N. P. (2003). Çukurova Üniversitesi Personel ve Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının Belirlenmesi, *Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bölüm Araştırma Projesi*, Proje No: PM 2002-01.

Extended English Abstract

Natural resources which human beings only used for fulfilling their basic needs in the past have considerably started to be consumed especially because of the industrial evolution based on fossil fuels and technological developments. Unconscious overconsumption of natural sources has resulted in an increase in environmental problems. These increasing problems and their sensible effects on living creatures have led people to protect the environment and to raise their environmental awareness. Within this scope, in recent years, lessons dealing with environment have started to be given in every phase of the Turkish Educational System from preschool education to university. In this study, it is aimed to evaluate the opinions of associate students, who actively study at Ortaca Vocational High School, dealing with the necessity of environment and nature protection and with the scenarios which might happen as a result of the environmental disruption. In this context, a survey consisting of 21 questions was conducted and the answers of 284 students were analyzed by using arithmetic mean(X), percentage, frequency analysis, two independent samples "t" test and One-way Anova.

54.9% of the participants surveyed are men, and 45.1% are women. 61.3% of the participants are above the age of 20 and 38.7% are at the age of 20 and/or below. Considering the income levels, 31% of the participants have a level of income below TL 250; 43.7% of the participants' income levels are between TL 251 and TL 500; 13.4% of them have levels of income between TL 500 and TL 750 TL; and the income levels of 12% of the participants are above TL 750. 18.3% of the participants study at Landscape and Ornamental Plants Department, 8.5% of them are composed of the students studying at Garden Agriculture Department, 7.7% of them study at Ornamental Plants Growing Department, 16.9% are composed of the students from Aquaculture Department and 28.2% are from the Department of Tourism and Travel Agency Services and 20.4% are from the Department of Tourism and Hotel Management. 27.5% of the participants took lessons dealing with environment and nature protection when they were in primary school, 36.6% of the participants took these lessons in secondary school and 15.5% of them were in higher education when they took these lessons. 20.4% of the participants didn't take any lessons dealing with environment and nature protection throughout their education lives.

When the opinions of the participants on the environment and nature protection are examined in terms of gender variable factor, it is seen that there is a significant difference in some ideas. It is detected that female students place more importance on intergenerational equality in accordance with sustainable development targets than male students. It is also detected that female students are more aware towards supplying an unpolluted environment to the future generations than male students. When the opinions of the students about the possible scenarios as a result of environmental pollution are examined in terms of gender variable, it is seen that there is a significant difference in some ideas. It is found that the participation rate of male students on the opinions that ecological agriculture will gain importance and there will be an increase in climate change and global warming is higher than the rate of the female students. On the other hand, it is detected that the participation rate of female students is higher than the rate of male students on the following opinions that there will be a decrease in high quality drinking water and also the price of it will be so expensive, there will arise disagreements that might end up with wars for the sake of water resources and supplies, people will abandon nuclear power and there will be an increase in desertification.

It is found that the age difference of the students caused no significant difference in the students' opinions on the necessity of environment and nature protection. When the opinions of the students on the possible scenarios which might result from environmental pollution are examined in terms of age variable, it is detected that there is a significant difference in some of the ideas. It is found that the participation rate of the students whose ages are above 20 is higher than the participation rate of the students whose ages are below 20 on the opinions that there will be an increase in the poverty and starvation and also there will arise disagreements might end up with wars for the sake of water resources and supplies.

When the opinions of the participants on the necessity of environment and nature protection are examined in terms of the level of monthly income variable, it is seen that there is a significant difference in some of the ideas. It is detected that the participants who have monthly incomes between TL 501 and TL 750 give more importance to the intergenerational equality in accordance with sustainable development targets than the other participants. It is also found that the participants who have monthly incomes between TL 501 and TL 750 are more conscious than the other participants about supplying an undisturbed environment to the future generations. When the opinions of the students about the possible scenarios which might result from environmental pollution are examined in terms of the level of monthly income variable, it is detected that there is a significant difference in some of the ideas. It is observed that the participation rate of the students whose monthly incomes are between TL 501 and 750 is higher than the participation rate of the other students about the opinion that there will arise disagreements that might end up with wars for the sake of water resources and supplies.

It is seen that the difference of the education programs among students caused no significant difference in their opinions on the necessity of environment and nature protection. When the opinions of the students about the possible scenarios that might result from environmental pollution are examined in terms of the variable of education programs which they study, it is detected that that there is a significant difference in some of the ideas. When the average scores of the participants are examined on the opinions that there will be a decrease in high quality drinking water and also the price of it will be so expensive, it is seen that the participation rate of the students studying at Aquaculture Program is higher than other students. When the average scores of the participants on the opinion that there will be disagreements that might end up with wars for the sake of water resources and supplies are examined, it is again seen that the participation rate of the students who study at Aquaculture Program is higher than the participation rate of other students. When the average scores of the participants on the opinion that there will be cloned people are examined, it is seen that the participation rate of the students who study at the Tourism and Hotel Administration Department is higher than the others. When the average scores on the opinion that the coastal settlements will become submerged on account of glacier melting are examined, it is detected that the participation rate of the students who study at the program of Landscape and Ornamental Plants is higher than the others. When the average scores on the opinion that the rate of desertification will accelerate are examined, it is seen that the participation rate of the students who study at the programs of Tourism and Travel Agency Services and Aquaculture is higher than the other students.

It is detected that students' taking lessons on the environment and nature protection in any periods of their education caused no statistically significant difference in their opinions about the necessities of environment and nature protection. On the other hand, when the opinions of the students on the possible scenarios that might result from environmental pollution are examined in terms of the variable of taking lessons on the environment and nature protection, it is detected that there is a significant difference in some of the ideas. It is seen that the participation rate of the students who take lessons on environment and nature protection is higher than the other students on the opinion that people will abandon nuclear power.

According to the research findings, it is detected that environmental conscience of the female students is higher than the male students. It is seen that students' consciousness about the necessity of environment and nature protection increases along with their ages and levels of income. Environmental consciousness of the students who take lessons on environment and nature protection also increases along with the increase in their education. It is also found that there are significant differences in some opinions of the participants according to the education programs they study. Among the opinions in which there are significant differences, it is detected that the students who study at Aquaculture Department are the most environmentally conscious students.

As a conclusion, one of the most important solutions for preventing environmental problems which are deeply felt in today's world and also for supplying the protection and sustainability of the environment is raising individuals who protect the environment; meanwhile, who have environmental awareness and consciousness. And this can be only achieved through education. Within this context, environmental education should start within the families and immediate surroundings of the individuals since the day they are born and this education should continue throughout their education lives.